

УДК 334.021

КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Кузьменко О.М.

Київська державна академія водного транспорту імені Петра Конашевича-Сагайдачного

Проаналізовано сучасний стан захисту прав інтелектуальної власності України у міжнародному контексті. Розкрито діяльність Державної служби інтелектуальної власності України. Розглянуто ефективність менеджменту реєстрації прав на об'єкти інтелектуальної власності. Запропоновано заходи оптимізації діяльності служби. Удосконалено концепцію розвитку державної системи правової охорони інтелектуальної власності.

Ключові слова: інтелектуальна власність, правова охорона, державне регулювання, захист прав, концепція.

Постановка проблеми. Україна є незалежною, суверенною державою, яка функціонує в інтересах громадян та є самостійним суб'єктом міжнародних відносин. Однак країна, яка не забезпечує захист творчості людського розуму позбавлена підґрунтя інноваційного розвитку та зацікавленості світової спільноти щодо розвитку соціально-економічних відносин. Саме тому досліджувана тема є вельми актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню сучасного стану та перспективам розвитку системи захисту прав інтелектуальної власності присвячені роботи зарубіжних та вітчизняних вчених таких як П. Андрушко, І. Бернадська, Р. Денисов, М. Ковалева, Г. Корчечний, О. Мельник, А. Сергєєв, Р. Стефанчук, Р. Шишка, А. Юрченко.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Однак проблема розвитку та удосконалення державної системи правової охорони інтелектуальної власності є недостатньо дослідженою.

Метою статті є аналіз сучасного стану системи державного захисту прав інтелектуальної власності України та розробка напрямків удосконалення державної системи правової охорони інтелектуальної власності.

Виклад основного матеріалу. Проаналізуємо дослідження Міжнародного Альянсу прав власності щодо визначення Міжнародного індексу захисту прав власності. Індекс вимірює досягнення країни з точки зору стану та ефективності захисту прав

приватної власності в трьох основних категоріях, серед яких права на інтелектуальну власність: захист інтелектуальних прав власності, захист патентного права, рівень «піратства».

В таблиці 1 наводиться рейтинг – від 0 до 10, який вказує місце країни серед інших держав. Відповідно, чим нижче рейтинг, тим гірше показник країни (таблиця 1).

Таким чином, найвищий показник мають саме розвинені країни світу. Високий ступінь захищеності прав інтелектуальної власності є не тільки ознакою розвиненості виробничих відносин й суспільної свідомості, але й запорукою подальшого економічного зростання на підґрунті інновацій, як безумовно захищеної та прибуткової інтелектуальної власності. Індекс захисту прав інтелектуальної власності України у 2 рази менший ніж у країнах-світових лідерів. Позиція країни у рейтингу нижча за Румунію, Росію й майже на рівні Нігерії, однак вища за Казахстан та Молдову.

Позиція України у рейтингу свідчить про гостру проблему захисту прав у сфері інтелектуальної власності й у сфері авторського та суміжних прав. Протягом 2012 р. головними державними інспекторами з питань ІВ Державної служби на всій території України проведено 396 перевірок суб'єктів господарювання, які у своїй діяльності використовували об'єкти права ІВ. За результатами перевірок складено та направлено до суду 96 протоколів про адміністративні правопорушення, вилучено близько 26,5 тис. примірників контрафактної продукції [2].

Значну роль в процесі побудови ефективного механізму державної системи правової охорони інтелектуальної власності відіграє ефективність менеджменту реєстрації прав на об'єкти інтелектуальної власності (рис. 1).

Таблиця 1
Рейтинг країн світу за індексом захисту прав інтелектуальної власності

Країна	Індекс захисту прав інтелектуальної власності
Швеція	8.5
Сполучені Штати Америки	8.4
Швейцарія	8.3
Японія	8.2
Німеччина	8.1
Франція	7.9
Норвегія	7.8
Румунія	5.4
Китай	5.2
Росія	5.0
Україна	4.2
Нігерія	4.1
Казахстан	3.2
Молдова	2.3

Джерело: [1]

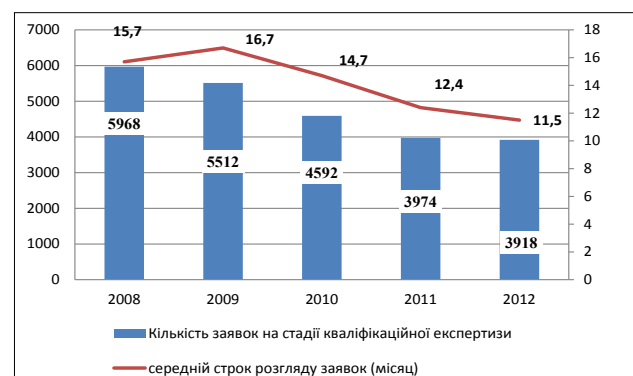

Рис. 1. Динаміка кількості нерозглянутих заявок та середній строк розгляду на стадії кваліфікаційної експертизи

Джерело: [2]

Так, середній строк проведення кваліфікаційної експертизи заявок на винаходи у 2012 р. становив у середньому 11,5 місяців. Середній строк проведення експертизи заявок на знаки для товарів і послуг у 2012 р. становив 8–9 місяців з дати подання заявки. Строк розгляду заявок на промислові зразки становив у звітному році в середньому 4,5 місяці [2].

Попри виявлену тенденцію зниження часового лагу на експертизу, механізм реєстрації прав на об'єкти промислової власності потребує подальшого та радикального удосконалення, бо на сьогодні найдефіцитнішим економічним ресурсом суспільства є саме час.

Патентно-інформаційне забезпечення у сфері інтелектуальної власності та забезпечення широкого доступу громадськості до інформації має також певні недоліки.

Міжнародний імідж України щодо захисту інтелектуальної власності вкрай зневажений. У 2013 р. Торгівельне представництво США (USTR) у щорічному «Спеціальному звіті 301» [4] Україна позначена як «пріоритетна іноземна держава» серед країн, в яких порушуються права на інтелектуальну власність американських компаній. Тобто у світовому суспільстві Україну визнано «піратом № 1». У результаті Україні необхідно виконувати свої зобов'язання, передбачені Планом спільних заходів з удосконалення системи захисту прав інтелектуальної власності, який був розроблений на основі Рекомендацій американської сторони щодо захисту прав ІВ в Україні.

Таким чином, невирішені внутрідержавні проблеми врегулювання системи використання та захисту інтелектуальної власності позбавляє Україну впливу на міжнародні процеси у інтересах держави та може бути причиною зневіри світової спільноти у доцільності будь-яких економічних відносин з Україною.

Вирішення існуючих проблем у сфері захисту прав інтелектуальної власності передбачає удосконалення системи державного регулювання соціально-економічних відносин відносно інтелектуальної власності, а саме (рис. 2):

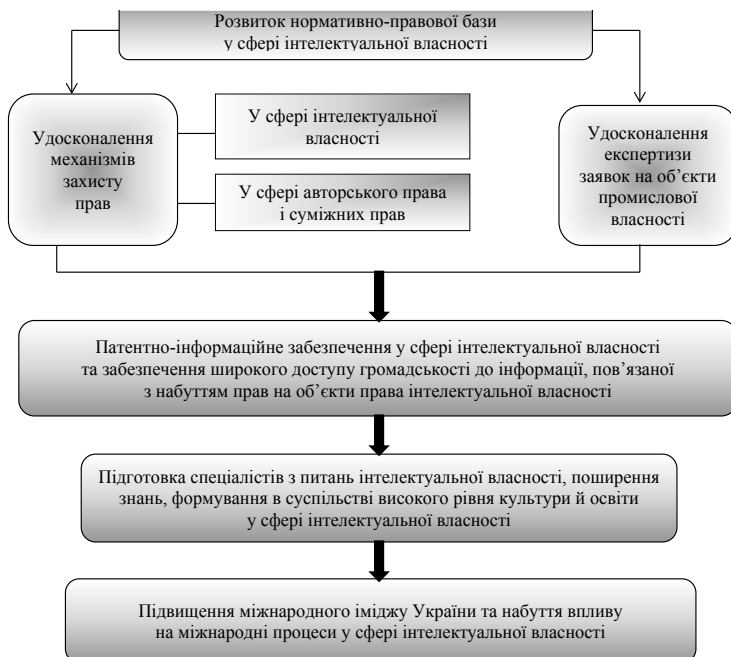

Рис. 2. Схема концепції розвитку державної системи правової охорони інтелектуальної власності

Джерело: Розроблено автором на основі [5]

1. Розвиток нормативно-правової бази у сфері інтелектуальної власності:

- приведення у відповідність актів національного законодавства у сфері інтелектуальної власності між собою та із загальним законодавством України
- адаптація національного законодавства до законодавства ЄС;
- забезпечення лібералізації, спрощення, прискорення, максимальної зручності для заявників процедур набуття прав на об'єкти інтелектуальної власності;
- вдосконалення правового регулювання економічних аспектів права інтелектуальної власності, в тому числі системи сплати зборів і мита за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності, вдосконалення правових механізмів економічного стимулювання творчості тощо.

2. Удосконалення механізмів захисту прав у сфері інтелектуальної власності:

- посилення державного контролю та координації дій правоохоронних і контролюючих органів щодо боротьби з порушеннями прав інтелектуальної власності;
 - законодавче посилення захисту прав інтелектуальної власності, зокрема шляхом посилення відповідальності за порушення авторських прав;
 - створення спеціалізованого Патентного суду (суду з питань інтелектуальної власності) для розгляду справ, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності;
 - скорочення термінів та покращення якості розгляду звернень юридичних і фізичних осіб, що надходять до закладів та установ державної системи правової охорони інтелектуальної власності;
- ### 3. Удосконалення діяльності у сфері авторського права і суміжних прав:
- активізація співпраці й налагодження ділового партнерства суб'єктів авторського права і суміжних прав з державними органами й громадськими об'єднаннями;
 - здійснення заходів щодо легалізації програмного забезпечення, яке використовується в органах виконавчої влади;

4. Удосконалення експертизи заявок на об'єкти промислової власності

- удосконалення методичного забезпечення діяльності експертизи заявок на об'єкти промислової власності, забезпечення ідентичного застосування норм законодавства та формалізація прецедентів;
- запровадження системи подання заявок через мережу Інтернет у електронному вигляді й скорочення до мінімуму обсягів заявок, що подаються на паперових носіях;
- скорочення строків кваліфікаційної експертизи заявок на об'єкти промислової власності;
- удосконалення контролю за якістю експертизи заявок.

5. Патентно-інформаційне забезпечення у сфері інтелектуальної власності та забезпечення широкого доступу громадськості до інформації, пов'язаної з набуттям прав на об'єкти права інтелектуальної власності

- удосконалення інформаційного забезпечення процедури експертизи заявок на об'єкти промислової власності відповідно до світових тенденцій переважного використання інформаційних ресурсів, що надаються в глобальній мережі Інтернет;

- уніфікація процедури міжнародного обміну патентною документацією, який здійснюється з метою комплектування патентних фондів державної системи правової охорони інтелектуальної власності, з урахуванням тенденцій переходу відомств з питань інтелектуальної власності багатьох країн до представлення патентної інформації лише в Інтернеті;
 - здійснення комплексу заходів, спрямованих на забезпечення постійного комплектування патентно-інформаційних ресурсів України національною патентною документацією, удосконалення цього процесу шляхом поступового переходу до комплектування офіційними публікаціями виключно на електронних носіях;
 - розробка та реалізація комплексу заходів, спрямованих на створення цифрової патентної бібліотеки;
 - покращення інформування широкої громадськості про діяльність державної системи правової охорони інтелектуальної власності.
6. *Підготовка спеціалістів з питань інтелектуальної власності, поширення знань, формування в суспільстві високого рівня культури й освіти у сфері інтелектуальної власності:*
- формування правової культури з питань інтелектуальної власності серед широких верств населення;
 - проведення публічних інформаційних акцій серед студентів вищих навчальних закладів;

- оновлення форм і методів роботи щодо підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації спеціалістів різних галузей науки, до компетенції яких належать питання інтелектуальної власності, трансферу технологій та інноваційної діяльності;

7. *Підвищення міжнародного іміджу України та набуття впливу на міжнародні процеси у сфері інтелектуальної власності:*

- послідовне відстоювання національних інтересів у рамках участі у керівних органах ВОІВ, постійних комітетах і робочих групах, реалізація та ініціювання спільних проєктів, спрямованих на створення сприятливих умов для розвитку малих і середніх підприємств;
- проведення досліджень щодо визначення доцільності членства України в Європейській патентній організації з метою вивчення переваг і недоліків вступу до цієї організації.

Висновки і пропозиції. Таким чином, очевидно, що для збереження і збагачення науково-технічного потенціалу держави, розвитку зовнішньої торгівлі, міжнародного обміну сучасних технологій, залучення до економіки країни іноземних інвестицій необхідно забезпечити з боку держави надійну охорону та ефективний захист об'єктів інтелектуальної власності, які можливі тільки за умови знання відповідної нормативно-правової бази та розвитку державної системи правової охорони інтелектуальної власності.

Список літератури:

1. Международный индекс защиты прав собственности – информация об исследовании. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gtmarket.ru/ratings/international-property-right-index/info>
2. Річний звіт 2012 Державної служби інтелектуальної власності України. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://sips.gov.ua/i_upload/file/report-UA-2012.pdf
3. Державна служба статистики України. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. 2013 Special 301 Report. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ustr.gov/sites/default/files/05012013%202013%20Special%20301%20Report.pdf>
5. Концепція розвитку державної системи правової охорони інтелектуальної власності на 2009–2014 роки. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://sips.gov.ua/>

Кузьменко О.М.

Киевская государственная академия водного транспорта имени Петра Конашевича-Сагайдачного

КОНЦЕПЦИЯ РАЗВИТИЯ ГОСУДАРСТВЕННОЙ СИСТЕМЫ ПРАВОВОЙ ОХРАНЫ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ

Аннотация

Проанализировано современное состояние защиты прав интеллектуальной собственности Украины в международном контексте. Раскрыта деятельность Государственной службы интеллектуальной собственности Украины. Рассмотрена эффективность менеджмента регистрации все права на объекты интеллектуальной собственности. Предложены меры оптимизации деятельности службы. Усовершенствована концепция развития государственной системы правовой охраны интеллектуальной собственности.

Ключевые слова: интеллектуальная собственность, правовая охрана, государственное регулирование, защита прав, концепция.

Kuzmenko O.M.

Kyiv state maritime Academy after Hetman Petro Konashevych-Sagaydachniy

THE CONCEPT OF THE STATE SYSTEM OF LEGAL PROTECTION OF INTELLECTUAL PROPERTY

Summary

The current state of intellectual property rights protection in Ukraine in an international context. Disclosed activity of the State Intellectual Property Service of Ukraine. Examined the effectiveness of management registration all rights to objects intellectual property. Proposed measures to optimize the operation of the service. Improved concept of development of the state system of legal protection of intellectual property.

Keywords: intellectual property, legal protection, government regulation, protection of rights, the concept.